

The Effect of Parent-Child Conflict on Symptoms of Depression, Internalizing Problems, and Aggression: The Mediating Role of Emotional Security

Hassan Jorfi¹; Saeid Qaed Amini Haroni²; Nasim Khajeh Pour³

Abstract

The aim of the present study was to investigate the effect of parent-child conflict on symptoms of depression, internalizing problems, and aggression with regard to the mediator role of emotional security. The research method is descriptive of structural equations through path analysis. The statistical population of the research included all first and second grade students of Ahvaz city, of which 240 students were selected as a sample through multi-stage cluster sampling. The research tools included parent-child conflict questionnaire, emotional security scale, children's depression questionnaire, internalizing problems questionnaire and aggression questionnaire. The research data was checked to evaluate the conceptual model by the method of structural equations and the fit of the model was confirmed. The results of path analysis indicated the direct effect of parent-child conflict on emotional security, depression symptoms, internalizing problems, and aggression, and the direct effect of emotional security on depression symptoms, internalizing problems, and aggression. Also, the results showed that parent-child conflict had an indirect effect on symptoms of depression, internalizing problems, and aggression through emotional security. It was also suggested that parenting training courses be held by relevant authorities in order to create emotional security in the family.

Keywords: Aggression, depressive symptoms, emotional security, internalizing problems, parent-child conflict.

¹ Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Education Management, University of Farhangian, Ahwaz, Iran. hassan.jorfi@gmail.com

² M.A. in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Shahid Chamran, Ahwaz, Iran

³ M.A. in Industrial and Organizational Psychology, Department of Industrial and Organizational Psychology, University of Shahid Chamran, Ahwaz, Iran.

اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری: نقش میانجی گر امنیت عاطفی

حسن جرفی^۱ *، سعید قائد امینی هارونی^۲ ، نسیم خواجه پور^۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری با توجه به نقش میانجی گر امنیت عاطفی بود. روش پژوهش توصیفی از نوع معادلات ساختاری از طریق تحلیل مسیر است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش-آموزان مقطع اول و دوم متوسطه شهر اهواز بود. که از بین آن‌ها تعداد ۲۴۰ نفر دانش آموز از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه تعارض والد-فرزند، مقیاس امنیت عاطفی، پرسشنامه افسردگی کودکان، پرسشنامه درونی کردن مشکلات و پرسشنامه پرخاشگری بود. داده‌های پژوهش برای ارزیابی الگوی مفهومی از روش معادلات ساختاری بررسی و برازش مدل تایید شد. نتایج تحلیل مسیر حاکی از اثر مستقیم تعارض والد-فرزند بر امنیت عاطفی، علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری و اثر مستقیم امنیت عاطفی بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری بود. همچنین نتایج نشان داد که تعارض والد-فرزند از طریق امنیت عاطفی بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر غیرمستقیم داشت. همچنین پیشنهاد شد برای ایجاد امنیت عاطفی در خانواده، دوره‌های آموزش فرزند پروری توسط مراجع مرتبط ذی‌صلاح برگزار گردد.

کلیدواژه‌ها: امنیت عاطفی، پرخاشگری، تعارض والد-فرزند، درونی کردن مشکلات، علائم افسردگی

^۱ نویسنده مسئول: استادیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، اهواز، ایران hassan.jorfi@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد، گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران

^۳ کارشناسی ارشد روان‌شناسی صنعتی و سازمانی، گروه روان‌شناسی صنعتی و سازمانی، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران

مقدمه

دوره نوجوانی با علائمی نظیر کاهش اتکا به والدین، افزایش تعامل با همسالان و معلمان، تمایل زیاد به ابراز خود و افزایش استقلال رفتاری و خودپروی روان‌شناختی مشخص می‌شود. در این دوره انتقالی، نوجوانان به دلیل تغییرات سریع فیزیکی، روان‌شناختی و اجتماعی مستعد ابتلا به اختلال‌های روان‌شناختی و مشکلات رفتاری هستند. از آنجا که نوجوانان در معرض افزایش آسیب‌پذیری در برابر مشکلات بهداشت روان می‌باشند، افزایش عوامل خطر ساز در این دوره زمانی می‌تواند برای رشد سالم، داشته باشد (ابورزق و کاسیک^۱، ۲۰۲۱). یکی از عواملی که روان‌شناسان در شکل‌گیری اختلال‌های روان‌شناختی و مشکلات رفتاری نوجوانان بر آن تأکید می‌کنند، تعارض والد-فرزند^۲ است. تعارض والد-فرزند عبارت است از عدم توافق و مخالفت والدین با فرزندان، و ناسازگاری نظرات، اهداف و رفتاری که در جهت مخالف دیگری صورت گیرد که در اثر منافع ناهمسو و اختلاف اهداف و ادراکات مختلف به وجود می‌آید (بخشایی و آزادی، ۱۳۹۹). در واقع تعارض والد-فرزند برای توصیف تضاد تکاملی ناشی از تفاوت در سرمایه‌گذاری بهینه والدین در یک فرزند از دیدگاه والدین و فرزندان استفاده می‌شود. فرزندان عمدتاً تعارض با والدینشان را زمانی تجربه می‌کنند که نیازها، غرایز و امیال آن‌ها برآورده نمی‌شود (آردیان^۳ و همکاران، ۲۰۲۳). اما بیشتر تعارض‌هایی که در خانواده بین فرزندان و والدین به وجود می‌آید ناشی از مهارت‌های ناکافی در امر مذاکره و گفتگو بین اعضای خانواده، عدم توافق بر قواعد و مسئولیت‌ها، ارزش‌ها و مهارت‌های ضعیف در حل مسئله، مهارت‌های ارتباط ضعیف، ضعف در توانایی درک دیدگاه دیگران، عدم مهارت کافی در کنترل خشم، ضعف مهارت‌های تصمیم‌گیری و جرأت‌ورزی است (ابورزق و کاسیک، ۲۰۲۱).

تعارض والد-فرزند می‌تواند پیامدهای زیان‌بار بسیاری هم برای فرزندان و هم برای والدین در پی داشته باشد. یکی از پیامدهای تعارض والد-فرزند کاهش امنیت عاطفی^۴ در کودکان و نوجوانان است (دیویس^۵ و همکاران، ۲۰۲۳؛ چئونگ^۶، ۲۰۲۱). امنیت عاطفی حالتی است که در آن شخص از ارضای نیازهای عاطفی خود، به‌ویژه ارضای نیاز خود به مورد پذیرش بودن، احساس اطمینان کند. احساس امنیت عاطفی به محبت و عطف، مقبولیت و ثبات روابط بستگی دارد (رایس^۷ و همکاران، ۲۰۲۳). این احساسات، تجربیاتی درونی هستند که در طول زمان به علت صمیمیت و پاسخ‌گویی عاطفی به یکدیگر برانگیخته می‌شوند و حاصل آن‌ها احساس آرامش و امنیت عاطفی است. اگر تجارب انباشته شده در طول زمان در یک رابطه صمیمانه غنی باشد، سرانجام امنیت عاطفی به وجود می‌آید (مانوئل^۸، ۲۰۲۳). از دیگر پیامدهای تعارض والد-فرزند برای نوجوانان، می‌توان به بروز

-
1. Aburezeq & Kasik
 2. Parent-Child Conflict
 3. Ardyan
 4. Emotional security
 5. Davies
 6. Cheung
 7. Rice
 8. Manual

علائم افسردگی^۱ و درونی کردن مشکلات اشاره کرد (لاغید^۲ و همکاران، ۲۰۲۲؛ چیونگ، ۲۰۲۱؛ شودلیچ^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).
 علائم افسردگی طیفی از علائم از جمله خلق افسرده یا تحریک‌پذیر، از دست دادن علاقه یا لذت، احساس بی‌ارزشی یا گناه،
 تحریک روانی حرکتی، خستگی یا کمبود انرژی، کاهش تمرکز یا بلا تکلیفی، کاهش تمرکز یا عدم تصمیم‌گیری را دربر می‌گیرد
 (خان^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). نوجوانان به شدت مستعد درونی کردن مشکلات مانند اضطراب و افسردگی هستند (جنگ^۵ و
 همکاران، ۲۰۲۳). درونی کردن مشکلات به مسائل درونی‌ای اطلاق می‌شود که افراد در طول تعاملات اجتماعی، عمدتاً به شکل
 اختلالات عاطفی مانند اضطراب و افسردگی، و همچنین مشکلات در تعامل با همسالان مانند گوشه‌گیری بروز می‌کنند (لاغید
 و همکاران، ۲۰۲۲). در نتیجه رفتارهای ناسازگار والدین، مانند خصومت و اقدامات تنبیهی، برخی از نوجوانان اغلب کاهش
 استقلال، ظرفیت‌های توجه محدود، و افزایش وابستگی را نشان می‌دهند که به طور بالقوه استعداد آن‌ها را نسبت به علائم
 افسردگی و کناره‌گیری اجتماعی افزایش می‌دهد (ژیائو^۶ و همکاران، ۲۰۲۱). علاوه بر این، یکی دیگر از پیامدهای تعارض والد-
 فرزند، افزایش پرخاشگری نوجوانان است (وانگ^۷ و همکاران، ۲۰۲۲؛ ژو^۸ و همکاران، ۲۰۲۱). پرخاشگری به‌عنوان خشم
 گسترده‌ای از رفتارها تعریف می‌شود که افراد دیگر را هدف قرار داده و عمدتاً باعث آسیب می‌شود. پرخاشگری می‌تواند در
 انواع مختلفی از جمله پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، نشان دادن خشم و خصومت ظاهر شود (وانگ و همکاران،
 ۲۰۲۲). برخی از مطالعات تأیید می‌کنند که تعارضات والد-فرزند باعث عدم ارتباط و تعامل مؤثر بین والدین و فرزندان و به
 طور همزمان باعث کاهش سطح حمایت والدین می‌شود. این تغییرات به افزایش فشار روانی نوجوانان منجر شده و احتمال
 پرخاشگری را افزایش می‌دهد (ساواج و الیس^۹، ۲۰۱۹). برخی از پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهند که تعارض والد-فرزند ممکن
 است میانجی‌گر بالقوه‌ای برای تعارض بین والدین و پرخاشگری نوجوانان باشند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۲).

با توجه به آنچه گفته شد و با در نظر گرفتن اثرات زیان‌باری که تعارض والد-فرزند بر کودکان و نوجوانان دارد، در پژوهش
 حاضر به بررسی پیامدهای تعارض والد-فرزند پرداخته شد. به نظر می‌رسد که تعارض والد-فرزند علاوه بر اثر مستقیم بر علائم
 افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری می‌تواند به واسطه کاهش امنیت عاطفی بر متغیرهای ذکور اثر غیرمستقیم نیز
 داشته باشد. بدین منظور در پژوهش حاضر فرضیه‌های زیر مورد بررسی قرار گرفتند:

فرضیه اول: تعارض والد-فرزند بر امنیت عاطفی، علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر مستقیم دارد.

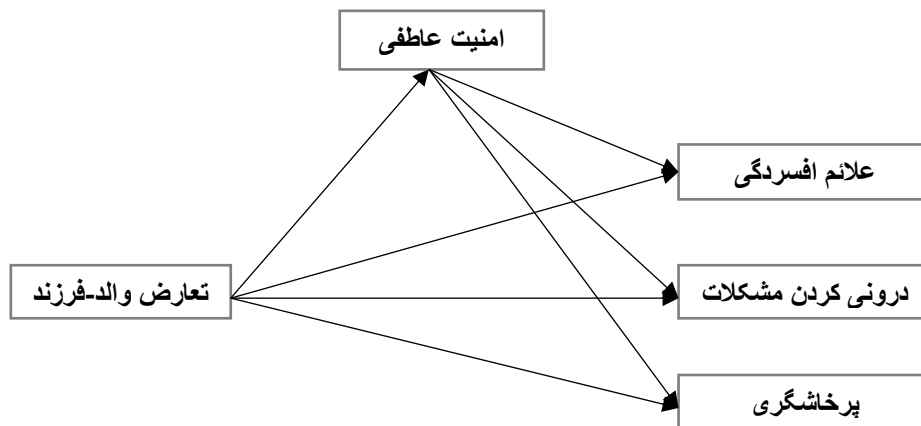
فرضیه دوم: امنیت عاطفی بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر مستقیم دارد.

فرضیه سوم: امنیت عاطفی نقش میانجی در ارتباط تعارض والد-فرزند با علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری
 دارد.

1. Depression symptoms
2. Loughheed
3. Schudlich
4. Khan
5. Geng
6. Xiao
7. Wang
8. Xu
9. Savage & Ellis

۹۰..... اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری:..

شکل ۱ الگوی مفهومی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

شکل ۱. الگوی مفهومی پژوهش حاضر

روش پژوهش

طرح پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی و در قالب الگوسازی معادلات ساختاری بود. در پژوهش حاضر متغیرهای ملاک علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری، متغیر پیش بین تعارض والد-فرزند و متغیر میانجی امنیت عاطفی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع اول و دوم متوسطه شهر اهواز بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ مشغول به تحصیل بودند. حجم نمونه مطابق با نظر آندرسون و گرینبرگ^۱ (۱۹۸۸) ۱۵۰ آزمودنی و از نظر چو و بنتلر^۲ (۱۹۹۵) ۲۰۰ آزمودنی برآورد شد. به همین دلیل، تعداد ۲۴۰ نفر دانش‌آموز (شامل ۱۲۰ نفر دانش‌آموز دختر و ۱۲۰ نفر دانش‌آموز پسر) از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. روش اجرای پژوهش بدین صورت بود که ابتدا از بین کلیه نواحی آموزش و پرورش شهر اهواز، یک ناحیه (ناحیه چهار) به صورت تصادفی انتخاب شد، سپس از بین کلیه مدارس ناحیه چهار، چهار مدرسه (دو مدرسه دخترانه و دو مدرسه پسرانه) به صورت تصادفی انتخاب شدند، از مدارس متوسطه اول، چهار کلاس (دو کلاس دخترانه و دو کلاس پسرانه) و از مدارس متوسطه دوم چهار کلاس (دو کلاس دخترانه و دو کلاس پسرانه) به صورت تصادفی انتخاب شدند. تعداد دانش‌آموزان هر کلاس ۳۰ نفر بود. با کسب مجوز و هماهنگی‌های لازم از اداره آموزش و پرورش و انتخاب یک ناحیه (ناحیه چهار) به صورت تصادفی، هماهنگی با کادر مدارس انجام شد. اهداف پژوهش برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی تمامی اطلاعات شرکت‌کنندگان محرمانه باقی ماند. شرکت‌کنندگان مختار بودند که در جریان اجرا از ادامه تکمیل پرسشنامه انصراف دهند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی (تحلیل الگویابی معادلات ساختاری) استفاده شد. لازم به ذکر است قبل

1. Anderson & Gerinberg
2. Chou & Bentler

از تحلیل داده های مربوط به فرضیه ها، مفروضه های الگویابی معادلات ساختاری نیز مورد بررسی قرار گرفتند. همچنین، به منظور توصیف و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS-۲۴ و به منظور تعیین برازش مدل پژوهش، از نرم افزار AMOS-۲۲ استفاده شد. جهت آزمودن رابطه غیرمستقیم (واسطه ای) و تعیین معنی داری آن در مدل پیشنهادی، از روش بوت استراپ، با استفاده از برنامه ماکرو، استفاده شد. گردآوری داده های پژوهش با ابزارهای زیر صورت گرفت.

ابزار پژوهش

مقیاس ارزیابی رابطه والد-فرزند (PCRS)^۱: این پرسشنامه توسط فاین، مورلند و اسچوبیل (۱۹۸۳) ساخته شد. آزمون از ۲۴ گویه تشکیل شده است که به منظور سنجش کیفیت ارتباط والدین و فرزندان بکار می رود. این ابزار دو فرم دارد؛ نسخه پدر شامل ۴ خرده مقیاس احساسات مثبت^۲ با ۴ گویه، درگیری^۳ و آمیختگی پدر^۴ با ۵ گویه، ارتباطات^۵ با ۴ گویه و خشم^۶ با یک گویه می باشد. نسخه مادر نیز شامل ۴ خرده مقیاس احساسات مثبت با ۶ گویه، تنفر/ گم گشتگی نقش با ۲ گویه، تعیین هویت با ۴ گویه و ارتباطات با ۶ گویه می باشد. شرکت کننده به هر گویه در مقیاس ۷ درجه ای از خفیف (۱) تا شدید (۷) پاسخ می دهد. دامنه نمره پرسشنامه به صورت حد پایین نمره ۲۴ و حد بالای آن ۱۶۸ مشخص می شود. فاین و همکاران (۱۹۸۳) روایی سازه پرسشنامه را به روش تحلیل عاملی، برای خرده مقیاس نسخه پدر ۰.۷۹ و برای خرده مقیاس نسخه مادر ۰.۸۲ ارزیابی و تایید کردند؛ و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس نسخه پدر در دامنه ۰.۸۹ تا ۰.۹۴ محاسبه شد و برای خرده مقیاس نسخه مادر در دامنه ۰.۶۱ تا ۰.۹۴ به دست آمد. در ایران، پرسشنامه توسط عراقی (۱۳۸۷) اعتباریابی شد. ضرایب استاندارد در تحلیل عامل تاییدی، برای خرده مقیاس نسخه پدر بین ۰.۶۴ تا ۰.۸۴ و برای خرده مقیاس نسخه مادر بین ۰.۶۷ تا ۰.۷۸ متغیر بود. همچنین، پایایی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای نسخه پدر ۰.۸۹ و برای نسخه مادر ۰.۹۲ محاسبه شد (عزیزی و صداقت، ۱۴۰۰). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای نسخه پدری ۰.۹۲ و برای نسخه مادری ۰.۸۹ تعیین شد.

مقیاس امنیت عاطفی (ESS)^۷: مقیاس امنیت عاطفی برای اولین بار توسط کردوا، جی و وارن (۲۰۰۵) ساخته شد. این مقیاس برای ارزیابی میزان آسودگی نسبت به آسیب پذیری از سوی شریک در حوزه های مختلفی از رابطه ساخته شد. این سیاهه، یک ابزار خود گزارش دهی برای سنجش شدت افسردگی در افراد ۱۳ تا ۸۰ ساله است، دارای ۲۱ گویه است که برای ارزیابی علایم

1. Parent-Child Relationship Scale
2. Positive emotions
3. Conflict
4. Father fusion
5. Communiucations
6. Anger
7. Emotional Security Scale

۹۲..... اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری:...

افسردگی (نظیر غمگینی، احساس شکست، احساس گناه) مورد بررسی قرار می‌گیرد. این پرسشنامه به صورت فردی و گروهی قابل اجرا می‌باشد. مقیاس امنیت عاطفی ISQ-R یک نمره کلی در دامنه ۰ تا ۱۱۲ به دست می‌دهد. کردوا و همکاران (۲۰۰۵) روایی سازه پرسشنامه را به روش تحلیل عاملی، برای مقیاس امنیت عاطفی ۰.۸۳ ارزیابی و تایید کردند؛ و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس ۰.۹۲ محاسبه شد. همچنین در پژوهش اخلاقی پور ۱۳۹۳؛ به نقل از طالبی، شهودی و حمزه زاده، (۱۳۹۴)، ضریب پایایی این پرسشنامه از طریق روش آلفای کرونباخ ۰.۹۱ و همسانی درونی ۰.۸۰ گزارش شده است. در پژوهش حاضر جهت سنجش ضریب پایایی مقیاس امنیت عاطفی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید و ضریب ۰.۸۱ به دست آمد که نشان دهنده ضریب پایایی قابل قبول مقیاس می‌باشد.

پرسشنامه افسردگی کودکان (CDI): این پرسشنامه به صورت خودگزارش دهی توسط کوکس و بک^۲ (۱۹۷۷) برای اندازه‌گیری افسردگی در کودکان و نوجوانان ۷-۱۷ سال ساخته شده است. لازم به ذکر است پرسشنامه ۲۷ گویه‌ای مذکور دارای پنج خرده مقیاس خلق منفی^۳، مشکلات بین فردی^۴، ناکارآمدی^۵، بی لذتی^۶ و عزت نفس منفی^۷ است. این پرسشنامه برای اندازه‌گیری نشانگان افسردگی نظیر گریه کردن، افکار خودکشی، توانایی در تمرکز بر تکالیف مدرسه طراحی شده که هر سؤال آن شامل سه جمله است. کودک یکی از سه جمله را که بیانگر احساسات و افکار و رفتار او طی دو هفته گذشته است، انتخاب می‌کند. سؤالات از صفر تا ۲ نمره‌گذاری می‌شود. نمره صفر نشان دهنده فقدان نشانه، نمره یک بیانگر نشانه متوسط و نمره ۲ بیانگر وجود نشانه آشکار است، در نتیجه، دامنه نمرات از صفر تا ۵۴ است که نمرات بالاتر نشان دهنده افسردگی بیشتر است. کوکس (۱۹۸۳) روایی سازه پرسشنامه را به روش تحلیل عاملی، برای خرده مقیاس خلق منفی ۰.۷۹، مشکلات بین فردی ۰.۸۲، ناکارآمدی ۰.۷۵، بی لذتی ۰.۶۵، عزت نفس منفی ۰.۷۰ و کل پرسشنامه ۰.۷۷ ارزیابی و تایید کردند؛ و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های خلق منفی، مشکلات بین فردی، ناکارآمدی، بی لذتی و عزت نفس منفی و کل پرسشنامه به ترتیب ۰.۶۰، ۰.۵۶، ۰.۵۹، ۰.۶۶، ۰.۶۸ و ۰.۸۹ محاسبه شد. این مقیاس در ایران توسط دهشیری، نجفی، شیخی، حبیبی عسگرآباد (۱۳۸۸) در بین ۴۰۷ دانش آموز اعتباریابی شده که نتایج ضریب بازآزمایی و همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ در ابعاد خلق منفی، مشکلات بین فردی، ناکارآمدی، بی لذتی و عزت نفس منفی و کل پرسشنامه به ترتیب ۰.۵۱، ۰.۳۸، ۰.۵۵، ۰.۶۰، ۰.۵۶ و ۰.۸۳ گزارش شده است. همچنین همبستگی این پرسشنامه با امنیت عاطفی به ترتیب برابر با ۰.۷۹ و ۰.۸۷ محاسبه شد؛ که بیانگر روایی همگرایی این پرسشنامه است. در پژوهش حاضر ضرایب پایایی کل پرسشنامه و ابعاد آن به ترتیب با استفاده از آلفای کرونباخ ۰.۸۲، ۰.۴۶، ۰.۵۰، ۰.۵۱، ۰.۵۹ و ۰.۸۲ به دست آمد.

1. Children's Depression Inventory
2. Kovacs & Beck
3. Negative Mood
4. Interpersonal problems
5. Inefficiency
6. Joylessness
7. Negative self-esteem

پرسشنامه درونی کردن مشکلات (IPQ): در پژوهش حاضر جهت سنجش درونی کردن مشکلات از پرسشنامه نقاط قوت و ضعف که توسط آرو^۲ و همکاران (۲۰۲۲) تهیه شده است، استفاده گردید. لازم به ذکر است پرسشنامه ۲۱ گویه ای مذکور دارای سه خرده مقیاس مشکلات برونی^۳، مشکلات درونی^۴ و رفتارهای اجتماعی^۵ است و از مجموع نمرات این خرده مقیاس نیز نمره کل به دست می آید. شیوه نمره گذاری به صورت لیکرت ۳ درجه ای بوده که دانش آموز به سئوالات به ترتیب، نمره صفر (برای نادرست) تا ۲ (برای قطعاً درست است) را می دهد. آرو و همکاران (۲۰۲۲) روایی سازه پرسشنامه را به روش تحلیل عاملی، برای مقیاس مشکلات برونی ۰.۸۳، مشکلات درونی ۰.۸۰ و رفتارهای اجتماعی ۰.۷۷ و کل پرسشنامه ۰.۸۳ ارزیابی و تایید کردند؛ و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های مقیاس مشکلات برونی، مشکلات درونی، رفتارهای اجتماعی و کل پرسشنامه به ترتیب ۰.۷۲، ۰.۶۹، ۰.۶۸ و ۰.۸۱ محاسبه شد. محبوبی و همکاران (۱۳۹۴) طی پژوهشی میان دانشجویان برای تعیین پایایی این پرسشنامه از دو روش آلفای کرونباخ و تصنیف استفاده کرده و ضرایب به دست آمده برای کل پرسشنامه به ترتیب برابر ۰.۸۱ و ۰.۸۸ بوده است. همچنین همبستگی این پرسشنامه با افسردگی کودکان به ترتیب برابر با ۰.۸۰ و ۰.۸۵ محاسبه شد؛ که بیانگر روایی همگرایی این پرسشنامه است. در پژوهش حاضر ضرایب پایایی کل پرسشنامه و ابعاد آن به ترتیب با استفاده از آلفای کرونباخ ۰.۸۱، ۰.۷۶، ۰.۶۸ و ۰.۷۲ به دست آمد.

۶: به منظور اندازه گیری پرخاشگری نوجوانان از پرسشنامه پرخاشگری باس و پری^۷ (۱۹۹۲) **AQ پرسشنامه پرخاشگری** استفاده شد. این پرسشنامه یک ابزار خودگزارشی است که شامل ۲۹ گویه و ۴ زیر مقیاس پرخاشگری فیزیکی^۸، پرخاشگری کلامی^۹، خشم^{۱۰} و خصومت^{۱۱} می باشد. نمره گذاری پرسشنامه در طیف لیکرت ۵ درجه ای از شبیه من نیست (۱) تا کاملاً شبیه من است (۵) می باشد. باس و پری (۱۹۹۲) نتایج ضریب بازآزمایی و همسانی درونی این پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ در ابعاد پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت و کل پرسشنامه به ترتیب ۰.۶۱، ۰.۶۵، ۰.۶۶، ۰.۶۶ و ۰.۸۷ گزارش شده است و همچنین روایی سازه پرسشنامه را به روش تحلیل عاملی، برای ابعاد پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت و کل پرسشنامه به ترتیب ۰.۷۲، ۰.۶۸، ۰.۶۱، ۰.۷۰ و ۰.۸۳ ارزیابی و تایید کردند. اعتبار پرسش نامه پرخاشگری در ایران توسط محمدی (۱۳۸۵) از راه سه روش آلفای کرونباخ، بازآزمایی و تصنیف مورد تحلیل قرار گرفت که به ترتیب، ضرایب ۰.۸۹، ۰.۷۸ و ۰.۷۳ به دست آمد. روایی این پرسش نامه نیز، از راه

1. Internalizing Problems Questionnaire
2. Aaro
3. External problems
4. Internal problems
5. Social behaviors
6. Aggression Questionnaire
7. Buss & Perry
8. Physical aggression
9. Verbal Aggression
10. Anger
11. Hostility

۹۴..... اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری:...

شاخص‌های روایی همگرا، همزمان و تحلیل عوامل مورد بررسی قرار گرفت. روایی همگرای پرسش‌نامه پرخاشگری با محاسبه ضریب همبستگی زیر مقیاس‌های این پرسش‌نامه با یکدیگر و با کل پرسش‌نامه، تأیید شد که این ضرایب میان ۰.۳۷ تا ۰.۷۸ متغیر و معنادار بودند. در پژوهش حاضر ضرایب پایایی کل پرسش‌نامه و ابعاد آن به ترتیب با استفاده از آلفای کرونباخ ۰.۷۷، ۰.۶۹، ۰.۷۹، ۰.۷۲ و ۰.۸۸ به دست آمد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی شامل آزمون نرمال بودن از طریق آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱، میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است. همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۱ نشان می‌دهد، توزیع نمونه‌ای متغیرهای پژوهش دارای تفاوت معناداری با توزیع نرمال نبوده و بر این اساس استفاده از آزمون‌های پارامتریک با محدودیتی مواجه نمی‌باشد. علاوه بر این، همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، ضرایب همبستگی بین تعارض والد-فرزند و امنیت عاطفی $r = -0/46$ ، تعارض والد-فرزند و علائم افسردگی $r = 0/35$ ، تعارض والد-فرزند و درونی کردن مشکلات $r = 0/36$ ، تعارض والد-فرزند و پرخاشگری $r = 0/44$ ، امنیت عاطفی و علائم افسردگی $r = -0/39$ ، امنیت عاطفی و درونی کردن مشکلات $r = -0/49$ ، و امنیت عاطفی و پرخاشگری $r = -0/40$ می‌باشد.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی، ماتریس همبستگی و بررسی نرمال بودن توزیع نمره‌های متغیرهای پژوهش

شاخص‌های آماری متغیر	آماره نرمال بودن		سطح معنی‌داری				
	۱	۲	۳	۴	۵		
۱ تعارض والد-فرزند	۰/۲۰	۰/۱۴					
۲ امنیت عاطفی	۰/۲۰	۰/۱۴	-				
۳ علائم افسردگی	۰/۲۰	۰/۱۶	-	۰/۳۹**			
۴ درونی کردن مشکلات	۰/۲۰	۰/۱۲	۰/۳۱**	-	۰/۳۶**		
۵ پرخاشگری	۰/۲۰	۰/۱۶	۰/۲۸**	۰/۳۶**	-		
میانگین	۶۶/۰۶	۴۹/۵۲	۱۷/۲۲	۲۲/۱۷	۷۵/۵۳		
انحراف معیار	۱۸/۸۸	۱۸/۷۸	۷/۱۶	۱۰/۳۴	۲۰/۹۸		

جهت آزمودن الگوی پیشنهادی پژوهش از روش الگویابی معادلات ساختاری استفاده شد. برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها بر اساس شاخص‌های برازندگی در جدول ۲ گزارش شده است. همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد، همه شاخص‌های برازش از جمله مجذور کای نسبی ($\chi^2/df=1/31$)، شاخص نیکویی برازش (GFI=0/97)، شاخص نیکویی برازش تطبیقی (AGFI=0/95)، شاخص بنتلر-بونت یا شاخص نرم شده برازندگی (NFI=0/95)، شاخص برازش مقایسه‌ای

(CFI=۰/۹۸)، شاخص برازندگی فزاینده (IFI=۰/۹۸)، شاخص تاکر-لویز (TLI=۰/۹۸) و شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA=۰/۰۳) نشان می‌دهند که همه شاخص‌ها از برازش خوبی با داده‌ها برخوردارند.

جدول ۲. برازش مدل پیشنهادی با داده‌ها بر اساس شاخص‌های برازندگی

شاخص‌های برازش	χ^2	Df	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	CFI	IFI	TLI	RMSEA
مدل پیشنهادی	۳/۹۵	۳	۱/۳۱	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۰۳

جدول ۳ پارامترهای مربوط به اثرات مستقیم متغیرها بر یکدیگر و همچنین نتایج بوت استرپ برای مسیرهای واسطه‌ای را در مدل پیشنهادی پژوهش نشان می‌دهد. همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهد، همه مسیرهای مستقیم معنی‌دار می‌باشند؛ بدین معنی که تعارض والد-فرزند بر امنیت عاطفی، علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری، و همچنین امنیت عاطفی بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر مستقیم و معنی‌دار دارند. از طرفی دیگر، همان‌طور که نتایج بوت استرپ برای مسیرهای واسطه‌ای در جدول ۳ نشان می‌دهد، برای متغیر امنیت عاطفی به‌عنوان متغیر میانجی‌گر در رابطه بین تعارض والد-فرزند با علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری حدود پایین و حدود بالا صفر را دربر نمی‌گیرد، بنابراین این روابط واسطه‌ای معنی‌دار می‌باشند و تعارض والد-فرزند از طریق امنیت عاطفی بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر معنی‌دار دارد.

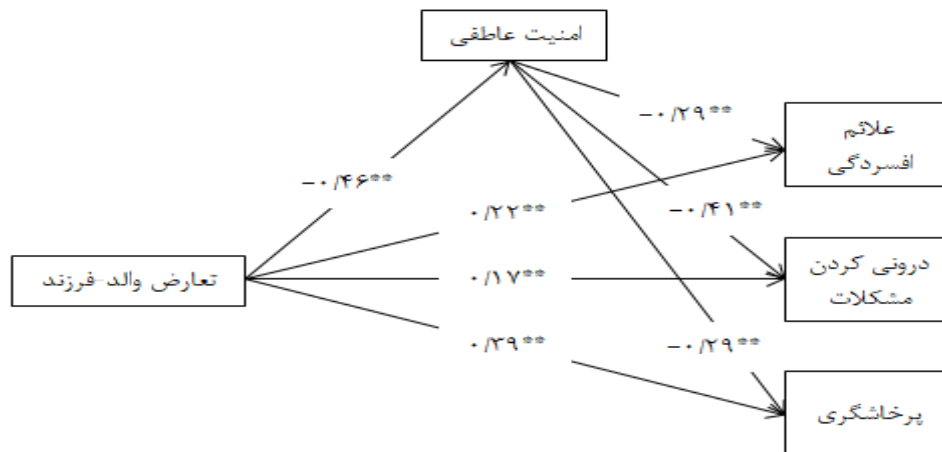
جدول ۳. نتایج پارامترهای اثرات مستقیم برآورد مسیر غیرمستقیم مدل با استفاده از بوت استرپ

پارامترها مسیرها	برآورد استاندارد (β)	برآورد غیر استاندارد	خطای معیار	آزمون تی بحرانی ^۱	سطح معنی داری
از تعارض والد-فرزند به امنیت عاطفی	-۰/۴۶	-۰/۴۶	۰/۰۵	-۸/۰۹	۰/۰۰۱
از تعارض والد-فرزند به علائم افسردگی	۰/۲۱	۰/۰۸	۰/۰۲	۳/۳۲	۰/۰۰۱
تعارض والد-فرزند به درونی کردن مشکلات	۰/۱۶	۰/۰۹	۰/۰۳	۲/۶۸	۰/۰۰۱
از تعارض والد-فرزند به پرخاشگری	۰/۳۸	۰/۰۹	۰/۰۱	۴/۹۶	۰/۰۰۱
از امنیت عاطفی به علائم افسردگی	-۰/۲۹	-۰/۱۱	۰/۰۲	-۴/۴۴	۰/۰۰۱
از امنیت عاطفی به درونی کردن مشکلات	-۰/۴۱	-۰/۲۲	۰/۰۳	-۶/۵۸	۰/۰۰۱
از امنیت عاطفی به پرخاشگری	-۰/۲۹	-۰/۰۶	۰/۰۱	-۳/۸۵	۰/۰۰۱
نتایج ارتباط غیر مستقیم	β	حد پایین	حد بالا		
تعارض والد-فرزند ← امنیت عاطفی ← علائم افسردگی	0/13	۰/۰۷	0/20		
تعارض والد-فرزند ← امنیت عاطفی ← درونی کردن مشکلات	۰/۱۹	0/11	۰/۲۷		
تعارض والد-فرزند ← امنیت عاطفی ← پرخاشگری	۰/۱۲	۰/۰۵	۰/۲۱		

۱. مقدار تی بحرانی بالاتر از مثبت یا منفی ۱/۹۶ معنی‌دار می‌باشد.

۹۶..... اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری:...

شکل ۲ برونداد الگوی پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد. همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، تعارض والد-فرزند بر امنیت عاطفی اثر منفی و معنی‌دار و بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر مثبت و معنی‌دار دارد. علاوه بر این، امنیت عاطفی بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر منفی و معنی‌دار دارد. یک فرض زیربنایی الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر وجود مسیرهای غیرمستقیم یا واسطه‌ای بود. برای تعیین معنی‌داری روابط واسطه‌ای از روش بوت استراپ^۱ در برنامه ماکرو^۲، آزمون پریچر و هیز^۳ (۲۰۰۸) استفاده گردید.

شکل ۲. الگوی پژوهشی تأیید شده حاضر

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری با توجه به نقش میانجی‌گری امنیت عاطفی انجام شد.

نتایج فرضیه اول نشان داد که تعارض والد-فرزند بر امنیت عاطفی، علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر مستقیم و معنی‌دار داشت. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها (چیونگ و همکاران، ۲۰۱۶؛ شودلیچ و همکاران، ۲۰۱۹؛ چئونگ، ۲۰۲۱؛ ژو و همکاران، ۲۰۲۱؛ وانگ و همکاران، ۲۰۲۲؛ لاغید و همکاران، ۲۰۲۲؛ دیویس و همکاران، ۲۰۲۳) همسو و هماهنگ است. در تبیین این یافته می‌توان گفت وقتی والدین با فرزندان خود در تعارض شدید باشند دعوا و درگیری بین آنان گسترش یافته و کودکان احساس می‌کنند روابط ناپایداری در خانواده دارند. حالتی که در آن شخص از ارضای نیازهای عاطفی، به‌ویژه ارضای نیاز به محبوب بودن و احساس اطمینان کمتر شده و امنیت عاطفی کمتر را ادراک می‌کند که همسو با نظر نویسندگان فوق است. همان‌طور دیویس و همکاران (۲۰۲۳) نظر داشتند، چنانچه تعارض والد-فرزند کم باشد، کودک احساس امنیت عاطفی به محبت و عطف، مقبولیت و ثبات روابط کرده و یک بافت آرامش‌بخش و اطمینان‌بخش، احساسات امنیت عاطفی را

1. Bootstrap
2. Macro
3. Preachers & Hayes

خلق می‌کند. در تبیین این فرضیه وانگ و همکاران (۲۰۲۲) معتقدند زمانی که والدین حمایت‌کننده فرزندان باشند و ارتباط والدین با فرزند به صورت ایمن باشد، نسبت به زمانی که تنش و تعارض در خانواده است و رابطه فرزند با والدین دچار تضاد است، فرزندان کمتر دچار افسردگی می‌شوند. افسردگی دامنه‌ای بسیار گسترده دارد که عوامل متعددی منجر به آن می‌شوند، از جمله این عوامل در محیط خانه که در بروز افسردگی فرزند نقش دارند عبارتند از: مشاجره بین والدین، رابطه والدین با فرزند، عدم احساس نزدیکی بین اعضای خانواده، میزان تشویق والدین، انتظارات والدین، مشکلات اقتصادی اجتماعی و ... احساس امنیت در محیط خانه (شودلیچ و همکاران، ۲۰۱۹). کیفیت رابطه ممکن است در خانواده‌هایی که درگیری‌های والد-فرزند مکرر، شدید، اجباری و حل نشده است، نسبتاً پایین باشد. چنین خانواده‌هایی با روابط متعارض ممکن است تمایل به مهارت‌های ارتباطی و حل مسأله ضعیف داشته باشند که با درونی سازی مشکلات فرزند مرتبط است. روابط متعارض ممکن است در بروز درونی سازی مشکلات فرزندان نقش داشته باشد، زیرا یک محیط خانوادگی خصمانه ممکن است باعث ایجاد یا تشدید مشکلات درونی شود. مشکلات درونی می‌تواند شامل تحریک‌پذیری باشد که می‌تواند منجر به احتمال بیشتر تعاملات متقابل متضاد بین فردی شود (لاغید و همکاران، ۲۰۲۲). والدین می‌توانند با بکارگیری رابطه محبت‌آمیز با کودک و استفاده از کلمه‌ها و حرکت‌هایی که نشان دهنده پذیرش کودک است، پاسخگو و متعهد بودن به نیازها و ارزش‌های فرزند، استفاده از لحنی مثبت و سرشار از عاطفه و عدم تحقیر، انتقاد صریح و سرزنش کودک، تعاملی سالم و باکیفیت با فرزندشان برقرار کنند (چئونگ، ۲۰۲۱). هنگامی که کودک احساس می‌کند درک شده است، احساس تعلق و دوست داشتنی بودن می‌کند، عشق آن‌ها به پدر و مادر عمیق‌تر شده، ارزش‌ها و هنجارهای والدین را درونی می‌کند، احساسات و مشکلات خود را بیان می‌کند و در مواجهه با تعارضات از آن‌ها راهنمایی و دلگرمی می‌طلبد. همچنین در تعاملات نزدیک والدین با فرزند، رفتار فرزند به آسانی قابل مشاهده است و والدین آشنایی بیشتری با رفتارها و احساسات فرزند خود پیدا کرده و در صورت لزوم راهنمایی لازم را نشان می‌دهند و پرخاشگری در این کودکان بسیار کمتر خواهد بود (ژو و همکاران، ۲۰۲۱).

نتایج فرضیه دوم نشان داد که امنیت عاطفی بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری اثر مستقیم و معنی‌دار دارد. این یافته با نتایج سایر پژوهش‌ها (دیویس و همکاران، ۲۰۲۳؛ شودلیچ و همکاران، ۲۰۱۹؛ چئونگ، ۲۰۲۱) همسو و هماهنگ است. در تبیین این یافته می‌توان گفت امنیت عاطفی بالا که پاسخی به ایجاد صمیمیت و پاسخ‌گویی عاطفی بین فردی است؛ منجر به برانگیخته شدن احساسات و تجربیات درونی شده و به دنبال این امنیت و احساسات درونی، احساس آرامش در فرد ایجاد می‌گردد. این آرامش منجر به کاهش افسردگی در این افراد خواهد شد. از سوی دیگر وقتی تجارب انباشته شده در طول زمان در یک رابطه صمیمانه غنی شود، بالطبع امنیت عاطفی به وجود می‌آید و از ایجاد افسردگی ممانعت به عمل خواهد آمد که همسو با نظر این نویسندگان است. همان‌طور چئونگ (۲۰۲۱) نظر داشت افرادی که امنیت عاطفی دارند، به راحتی با احساسات خود روبه‌رو می‌شوند و در طول تعاملات اجتماعی، مشکلاتی که در تعامل با همسالان وجود دارد را نخواهند داشت (مانند گوشه‌گیری)؛ به عبارتی مشکلات خود را در درون نمی‌ریزند و درباره آن با بقیه صحبت می‌کنند. این افراد هرچقدر هم که ناراحت باشند، احساساتشان را نادیده نمی‌گیرند و توانایی شناختی کافی دارند که در توسعه راهبردهای تنظیم هیجانات و مقابله با استرس به آن‌ها کمک کرده و آن‌ها را مستعد تجربه مشکلات درونی نمی‌کند. از دیگر سو می‌توان گفت افرادی که از

۹۸..... اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری:...

آزادی نسبی بهره برده باشند و تهدیدی بابت ابراز نیازهای خود از سمت دیگران نداشته باشند، به راحتی احتیاجات خود را بیان کرده و احساس ارزش شخصی، اطمینان خاطر، اعتماد به نفس و پذیرش از طرف گروه را در خود تجربه خواهند کرد که این موارد مرتبط با انواع نیازهای فردی است که ارضا شدن آن‌ها پیامدهای مناسبی را به همراه خواهد داشت و عدم ارضا آن‌ها مشکلاتی را برای فرد به دنبال خواهد آورد. هر یک از نیازهای عاطفی، شناختی و رفتاری یک ارزش به شمار می‌روند که منجر به مقابله با پرخاشگری از طریق روبه‌رو شدن فرد با استعداد وی شده و حل مشکلات را به ارمغان خواهد داشت (دیویس و همکاران، ۲۰۲۳).

نتایج فرضیه سوم نشان داد که امنیت عاطفی نقش میانجی در ارتباط تعارض والد-فرزند با علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری دارد. در تبیین این یافته می‌توان از نظر دیویس و همکاران (۲۰۲۳) استفاده کرد که معتقد بودند که هیجان‌ها در زندگی انسان نقش اساسی دارند و اگر بیش از حد در یک فرد جمع شوند باعث بروز رفتار غیرمنطقی مثل پرخاشگری خواهد شد. پرخاشگری زمانی رخ می‌دهد که تعادل بین تکانه‌ها و کنترل درونی در هم شکند. زمانی که والدین حمایت‌کننده فرزندان نباشند و ارتباط والدین با فرزند به صورت ایمن نباشد، نسبت به زمانی که تنش و تعارض در خانواده نیست و رابطه فرزند با والدین دچار تضاد نباشد، و امنیت عاطفی در فرد وجود داشته باشد؛ توانایی برای کسب امنیت عاطفی از طریق یک فرایند مطالبه کردن تسهیل شده و فرزندان کمتر دچار افسردگی می‌شوند. روابط متعارض در خانواده ممکن است تمایل به مهارت‌های ارتباطی و حل مسئله را در کودکان ضعیف کند؛ اما در کودکانی که انتظارات مربوط به خود و رابطه و الگوهای ویژه روابط اولیه منجر به شکل خاصی از درگیر شدن با افراد و اشیا باشد و به توانایی برای تجربه امنیت عاطفی رسیده باشند کمتر با مشکلات درونی سازی مواجه می‌شوند. خصیصه امنیت عاطفی به‌عنوان مدارا با ناکامی است. این خصیصه نمایان‌گر واکنش شخص در برابر فشارهایی است که بر خواسته‌هایش وارد می‌آید و سدهایی که در برابر آرزوهایش ایجاد می‌شود؛ لذا فردی که امنیت عاطفی بالایی دارد می‌تواند درباره مشکلاتش صحبت کند و مشکلات را کمتر درونی کند. خانواده‌هایی که تعارضات والد فرزند در آن‌ها زیاد است به احتمال قوی نمی‌توانند رفتارهای مناسب اجتماعی را به فرزندان‌شان آموزش دهند. همچنین، فرزندان این خانواده‌ها به احتمال زیاد رفتارهای بین والد فرزند را الگوی مناسب برای رفتار با دیگران تلقی می‌کنند. بنابراین، در خانواده‌هایی که کیفیت روابط منفی است و سرشار از تعارض و اختلاف است، تعارض به فرزند و رفتارهای او گسترش پیدا می‌کند و این‌گونه روابط و زمینه‌های خانوادگی موجب مشکلات سازگاری در فرزندان می‌شود (مانوئل، ۲۰۲۳). بسیاری از اختلال‌های رفتاری در خانواده‌هایی مشاهده می‌شود که فضای حاکم بر آن پرخاشگرانه است و ارتباطات برای فرزندان تهدیدآمیز تلقی می‌شود. اما زمانی که این کودکان از امنیت عاطفی لازم برخوردار نباشند این تعارض تشدید شده و کودکان در پی آن پرخاشگری بیشتری را از خود نشان می‌دهند.

ازجمله محدودیت‌های این تحقیق این بود که جمع‌آوری داده‌ها تنها بر اساس ادراک نوجوانان و بدون مشارکت والدین به عنوان پاسخ دهنده بود؛ همچنین ممکن است میانجی‌های دیگری وجود داشته باشند که از شرایط زمینه‌ای (مانند نهادها و سیاست‌ها) به جای فرآیندهای درون فردی یا بین فردی نشأت گیرند؛ با توجه به یافته‌های به دست آمده پیشنهاد می‌شود که مطالعات آینده شامل این اقدامات برای ارزیابی درونی سازی، برون سازی و مسائل سلامت نوجوانان باشد. همچنین اهمیت

ارائه دانش به والدین در مورد تأثیرات بهترین سبک های والدینی می تواند از خطرات سلامت روان نوجوانان ناشی از تعارض والد-فرزند جلوگیری کند و پیامدهای متنوعی برای متخصصان بهداشت روان، مربیان و مددکاران اجتماعی دارد که می توانند با آموزش مناسب والدین به سلامت روانی و امنیت عاطفی نوجوانان کمک کنند.

قدردانی

بدین وسیله از همکاری های ریاست آموزش و پرورش، مدیر، مشاور و معلمان مدارس استان خوزستان که در اجرا و انجام پژوهش ما را یاری نمودند و کلیه دانش آموزان شرکت کننده در پژوهش کمال تشکر و قدردانی می شود.

منابع

بخشایی، محبوبه و آزادی، مهران. (۱۳۹۹). نقش واسطه ای تعارض والد-فرزند در ارتباط تمایز یافتگی خود با اضطراب اجتماعی. *خانواده*

درمانی کاربردی، ۲۱(۲): ۸۶-۱۰۴. [https://doi: 10.22034/AFTJ.2020.114293](https://doi:10.22034/AFTJ.2020.114293)

<https://doi:10.22051/JONTOE.2018.16655.1902>

دهشیری، غلامرضا؛ نجفی، محمود؛ شیخی، منصوره و حبیبی عسگرآباد، مجتبی. (۱۳۸۸). بررسی مقدماتی ویژگی های روان سنجی پرسشنامه

افسردگی کودکان (CDI). *خانواده پژوهی*، ۵(۲): ۱۷۷-۱۵۹. https://jfr.sbu.ac.ir/article_95448.html

طالبی، معصومه؛ شهودی، مریم؛ حمزه زاده، فرزانه (۱۳۹۴). روابط بین رهبری اخلاقی و امنیت روانی با مدیریت ریسک در بین پرستاران،

مجله پرستاری و مامایی، ۱۳(۱)، ۴۷-۵۴. <http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-1837-fa.html>

عزیزی، مرضیه و صداقت، مستوره. (۱۴۰۰). مقایسه مسئولیت اجتماعی، روابط والدین و فرزند و دانش بهزیستی روان شناختی. *مجله*

پژوهش های جامعه شناسی. ۱۴(۴): ۱۳۹-۱۵۸. http://soc.garmsar.iau.ir/article_680119.html

محبوبی، طاهر؛ سلیمی، حسین و حسینی، سید عدنان. (۱۳۹۴). تأثیر آموزش خودکنترلی هیجانی بر کاهش پرخاشگری کلامی دانشجویان

دانشگاه پیام نور. *دو فصلنامه علمی- پژوهشی شناخت اجتماعی*، ۴(۲): ۱۳۶-۱۲۴.

<https://doi:20.1001.1.23223782.1394.4.2.9.4>

محمدی، نورالله. (۱۳۸۵). بررسی مقدماتی شاخص های روان سنجی پرسش نامه ی پرخاشگری باس و پری. *مجله علوم اجتماعی و انسانی*

دانشگاه شیراز، ۲۵(۱). <https://ensani.ir/file/download/article>

Aaro, L. E., Davids, E. L., Mathews, C., Wubs, A. G., Smith, O. R., & de Vries, P. J. (2022). Internalizing problems, externalizing problems, and prosocial behavior-three dimensions of the strengths and difficulties questionnaire (SDQ): A study among South African adolescents. *Scandinavian Journal of Psychology*, 63(4), 415-425. [https://doi: 10.1111/sjop.12815](https://doi:10.1111/sjop.12815)

Aburezeq, K., & Kasik, L. (2021). The psychometric properties for the Arabic version of the questionnaire of adolescents' negative orientation of social. *Journal of Studies in Language, Culture and Society*, 4(2), 1-19. <https://www.asjp.cerist.dz/en/article/178411>

Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103, 411-423. <https://doi.org/10.22055/psy.2008.15788>

Ardyan, E., Sutrisno, T. F., & Padmawidjaja, L. (2023). New value creation and family business sustainability: Identification of an intergenerational conflict resolution strategy. *Heliyon*, 9(5), 1. [https://doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e15634](https://doi:10.1016/j.heliyon.2023.e15634)

- ۱۰۰ اثر تعارض والد-فرزند بر علائم افسردگی، درونی کردن مشکلات و پرخاشگری:...
- Azizi, M., & Sadaqat, M. (2020). Comparison of social responsibility, parent-child relationships and psychological well-being knowledge. *Journal of Sociological Researches*, 14(4): 139-158. [Text in Persian]. http://soc.garmsar.iau.ir/article_680119.html.
- Bakshaei, M., & Azadi, M. (2019). The mediating role of parent-child conflict in the relationship between differentiation and social anxiety. *Applied Family Therapy*, 1(2), 104-8. [Text in Persian]. <https://doi: 10.22034/AFTJ.2020.114293>
- Buss, A.H., & Perry, M.P. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, 452-459. <https://www.psychtoolkit.org/survey-library/aggression-buss-perry.html>
- Cheung, R. Y. (2021). Constructive interparental conflict and child adjustment in the chinese context: A moderated mediation model of emotional security and disintegration avoidance. *Journal of Child and Family Studies*, 30, 733-745. <https://doi:10.1007/s10826-020-01851-w>
- Chou, C. P., Bentler, P. M. (1995). *Estimates and tests in structural equation modeling*. In R. H. Hoyle, *Structural equation modeling: Concepts, issues and applications*. California: Sage
- Cordova, J. V., Gee, C. B., & Warren, L. Z. (2005). Emotional skillfulness in marriage: Intimacy as a mediator of the relationship between emotional skillfulness and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(2), 218-235. <https://doi: 10.1521/jscp.24.2.218.62270>
- Davies, P. T., Pearson, J. K., Cao, V. T., & Sturge-Apple, M. L. (2023). Family-level antecedents of children's patterns of reactivity to interparental conflict: Testing the reformulation of emotional security theory. *Developmental Psychology*, 59(1), 99-107. <https://doi: 10.1037/dev0001497>
- Dehshiri, Gh., Najafi, M., Sheikhi, M., & Habibi-Asgarabad, M. (2008). A preliminary investigation of the psychometric properties of the Children's Depression Inventory (CDI). *Family Studies*, 5(2), 159-177. [Text in Persian]. https://jfr.sbu.ac.ir/article_95448.html
- Fine, M. A., & Schwebel, A. I. (1983). Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental Psychology*, 19, 703-713. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.19.5.703>
- Khan, F., Fraley, R. C., Young, J. F., & Hankin, B. L. (2020). Developmental trajectories of attachment and depressive symptoms in children and adolescents. *Attachment & Human Development*, 22(4), 392-408. <https://doi: 10.1080/14616734.2019.1624790>
- Kovacs, M., & Beck, A. T. (1977). *An empirical-clinical approach toward a definition of childhood depression*. Depression in Children. *Diagnosis, treatment, and conceptual models*, 1-25. [https://doi.org/10.1016/S0002-7138\(09\)60994-8](https://doi.org/10.1016/S0002-7138(09)60994-8)
- Lougheed, J. P., Duncan, R. J., Keskin, G., & Marceau, K. (2022). Longitudinal associations between mother-child conflict and child internalizing problems in mid-childhood. *Development and Psychopathology*, 34(1), 263-272. <https://doi: 10.1017/S0954579420000863>
- Mahboubi, T; Salimi, H; Hosseini, S. A. (2014). The effect of emotional self-control training on reducing verbal aggression of Payam Noor University students, two scientific-research quarterly journals of social cognition, 4(2), 124-136. [Text in Persian]. <https://doi:20.1001.1.23223782.1394.4.2.9.4>
- Manual, A. P. B. S. (2023). *Fostering intimacy and participant engagement on the zoom platform. The Virtual Group Therapy Circle: Advances in Online Group Theory and Practice*, 166.
- Mohammadi, N. (۲۰۰۶). A preliminary investigation of the psychometric indices of Bass and Perry's aggression questionnaire. *Journal of Social and Human Sciences of Shiraz University*, 25(1). [Text in Persian]. <https://ensani.ir/file/download/article>.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). *Assessing mediation in communication research* (pp. 13-54). London: The Sage sourcebook of advanced data analysis methods for communication research.
- Raes, F., Pommier, E., Neff K.D, Van Gucht, D. (2011). Construction and factorial validation of a short form of the self-compassion scale. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 18(3), 250-255. <https://doi. org/ 10.1002/cpp.702>

- Rice, J., McTernan, M., & Cordova, J. (2023). The influence of relationship pattern labeling on intimacy, acceptance, and relationship satisfaction. *Journal of Marital and Family Therapy*, 49(2), 317-332. <https://doi.org/10.1111/jmft.12623>
- Savage, J., & Ellis, S. K. (2019). Academic achievement, school attachment, and school problems in the differential of violence. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 5, 243. <https://doi.org/10.1007/s40865-018-0090-0>
- Schudlich, T. D. D. R., Jessica, N. W., Erwin, S. E., & Rishor, A. (2019). Infants' emotional security: The confluence of parental depression, interparental conflict, and parenting. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 63, 42-53. <https://doi:10.1016/J.APPDEV.2019.05.006>
- Talebi, M., Shoudi, M., & Hamzadeh, F. (2014). Relationships between ethical leadership and psychological safety with risk management among nurses, *Journal of Nursing and Midwifery*, 13(1), 47-54. [Text in Persian]. <http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-1837-fa.html>
- Wang, Z., Li, C., & Ai, K. (2022). Family economic strain and adolescent aggression during the COVID-19 pandemic: Roles of interparental conflict and parent-child conflict. *Applied Research in Quality of Life*, 17(4), 2369-2385. <https://doi:10.1007/s11482-022-10042-2>
- Xiao, B., Bullock, A., Coplan, R. J., Liu, J., & Cheah, C. S. (2021). Exploring the relations between parenting practices, child shyness, and internalizing problems in Chinese culture. *Journal of Family Psychology*, 35(6), 833-845. <https://doi:10.1037/fam0000904>
- Xu, Y., Zhou, Y., Zhao, J., Xuan, Z., Li, W., Han, L., & Liu, H. (2021). The relationship between shyness and aggression in late childhood: The multiple mediation effects of parent-child conflict and self-control. *Personality and Individual Differences*, 182, 1110-1158. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111058>

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International (CC BY-NC-ND license) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).